

ผลของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแดคิรที่มีต่อทักษะ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 *

Effects Of History Learning Management Using Dacir Instructional Process On Critical Reading Skills In History Of Tenth Grade Students

ยุทธศิลป์ แพลนนาค (Yuttasin Plannak) **

ชัยรัตน์ โตศิลา (Chairat Tosila) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแดคิรที่มีต่อทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การพัฒนาเครื่องมือวิจัย และระยะที่ 2 การทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยทดลองใช้เครื่องมือวิจัยกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แผนหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแดคิร 3 หน่วยการเรียนรู้ 12 ชั่วโมง มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการเรียนรู้กับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) เท่ากับ 0.88 0.83 และ 0.87 ตามลำดับ และแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ 4 ฉบับ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.80 0.85 0.85 และ 0.86 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแดคิร มีพัฒนาการของคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ จำนวน 4 ครั้ง ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.67 17.03 20.63 และ 23.60 ตามลำดับ

คำสำคัญ: กระบวนการเรียนการสอนแดคิร, การสอนประวัติศาสตร์, ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาด้านหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร
The Article Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for the Degree Master of Education Program
in Teaching Social Studies at Silpakorn University

** นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Students of the Degree Master of Education Program in Teaching Social Studies at Silpakorn University

*** อาจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
A thesis advisor and Doctor at Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education at Silpakorn University

Abstract

The purpose of this research was to study the effects of history learning management using DACIR instructional process on critical reading skills in history of tenth grade students. The sample of this research consisted of 30 students who studied in tenth grade. The research was divided into 2 phases which the first phase was the development of research instruments and the second phase was the learning activities trials. The research instruments were 3 unit plans for total 12 hours which IOC were 0.88, 0.83, and 0.87 respectively. The other research instruments were 4 the historical critical reading skills tests which Cronbach's Alpha Coefficient were 0.80, 0.85, 0.85, and 0.86 respectively. The collected data was analyzed by repeated measures ANOVA.

The research found that the average point of the critical reading skills in history of students who had been taught by the DACIR instructional process was higher with statistical significance at .05. The average from the 4 times assessment of critical reading skills in history were 11.67, 17.03, 20.63, and 23.60 respectively.

Keywords: DACIR instructional process, History teaching, The critical reading skills in history

บทนำ

ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์เกี่ยวกับมนุษย์ที่เกิดขึ้นแล้วในอดีตที่ผู้จัดบันทึกเห็นว่าสำคัญสำหรับบุคคลและสังคมของตน ประวัติศาสตร์จึงเป็นศาสตร์ที่สัมพันธ์กับการเรียนรู้เหตุการณ์สำคัญในอดีตเพื่อรู้จักความเป็นมาของตนเองหรือรู้จักประสบการณ์ในอดีตอันเป็นตัวเชื่อมประสานจิตวิญญาณของคนในสังคมเข้าด้วยกัน (วินัย พงศ์ศรีเพียร, 2543: 16) การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์มีเป้าหมายสำคัญที่จะพัฒนาบุคคลให้เกิดสำนึกในประวัติศาสตร์ผ่านความทรงจำในอดีตร่วมกันของมนุษย์และส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ที่ช่วยจัดระบบความคิดอันเป็นพื้นฐานในการพัฒนาการสืบสอบอย่างมีวิจารณญาณและเป็นทักษะขั้นสูงที่ใช้ในการจัดการความรู้อันมีผลต่อการสร้างองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ของบุคคล (พรเพ็ญ อันตระกูล, 2529: 8 และชัยรัตน์ โตศิลา, 2555: 2-3) นอกจากนี้ การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ช่วยให้บุคคลเข้าใจในพฤติกรรมของมนุษย์ที่ได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความคิด และวิถีชีวิตอย่างมีเหตุผล การศึกษาอย่างเป็นกระบวนการที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักฐานที่เป็นเชิงประจักษ์ในบริบทที่ต้องวิเคราะห์และวิพากษ์ภายใต้หลักฐานที่มีอยู่ และมุ่งให้เรียนรู้อดีตเพื่อเข้าใจสภาพและปัญหาในปัจจุบันรวมทั้งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันจะนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตที่จะสามารถนำมาเป็นบทเรียนในการดำเนินชีวิตต่อไป

การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในชั้นเรียนมีการใช้หนังสือเรียนเป็นสื่อการสอนหลัก แต่ด้วยข้อจำกัดการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยการตีความหลักฐาน การรับรู้ภาษาทางประวัติศาสตร์ ความซับซ้อนของข้อเท็จจริงที่มีมาก เนื้อหาที่มีความเป็นนามธรรม การใช้เส้นลำดับเวลาที่มีการแสดงเหตุและผลอย่างซับซ้อน รวมทั้งนำเสนอข้อเท็จจริงที่ก่อให้เกิดความรู้สึกไม่เท่าเทียมกันระหว่างประเทศ โดยพยายามเน้นความสัมพันธ์ของชาติในรูปแบบของสงครามที่มีผู้แพ้และผู้ชนะ แต่ละฝ่ายพยายามแสดงการครอบงำประเทศเพื่อนบ้านด้วยจุดดีหรือจุดเด่นของตน ขณะที่อีกฝ่ายพยายามสร้าง

ชาตินิยมจากบาดแผลที่เคยถูกระงับในอดีต (วิบูล สันธุมลย์, 2554: 107 และ Britt et al., 1994 cited in Donna Ogle et al., 2007: 10) การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่มุ่งเน้นเพียงแค่นั้นหนังสือเรียนอย่างเดียวจึงไม่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ได้ ส่งผลให้ผู้เรียนมีกรอบแนวคิดที่แคบ (รัชนิกร หงส์พนัส, 2549: 47) นอกจากนี้การนำหลักฐานชั้นต้น (Primary Sources) และหลักฐานชั้นรอง (Secondary Sources) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ย่อมมีข้อจำกัด เนื่องจากหลักฐานดังกล่าวอาจถูกปกปิดหรือบิดเบือนจากความจริง และสำนวนภาษาที่มีความแตกต่างกับปัจจุบัน (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ อาคม พัตถิยะ, 2525: 32 และ แคมสุข นุ่มนนท์, 2518: 48, 52) ด้วยเหตุผลดังกล่าว การที่ผู้เรียนจะสามารถบรรลุเป้าหมายของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์โดยตรงและมีกิจกรรมที่สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์หาค่าความจริงหลักฐานได้อย่างเป็นระบบ

กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้หนังสือเรียนและหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบจำเป็นต้องมีการอ่าน การคิด และการตั้งคำถามควบคู่กัน การอ่านที่ส่งเสริมการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพคือการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ อันเป็นพฤติกรรมการอ่านระดับสูงสุดที่ผู้อ่านจะต้องใช้ความเป็นพหุสูตในการตรวจสอบ ตัดสิน และประเมินค่าสิ่งที่อ่าน จนสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้อ่านไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง (บันลือ พุกกะวัน, 2545) และเนื่องจากการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์เป็นกระบวนการที่สะท้อนถึงพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานด้วยการระบุแนวคิดสำคัญของผู้สร้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นทางประวัติศาสตร์ การสรุปสาระสำคัญจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนแสวงหาข้อเท็จจริงจากเรื่องที่อ่านได้อย่างรอบด้านและลึกซึ้ง ผ่านการคิด การพิจารณา การตีความ การวิเคราะห์ และการประเมินเนื้อหา อันเป็นความคิดเห็นของผู้เขียน และได้ข้อมูลที่ถูกต้องหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์จึงเป็นรากฐานของการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ อันเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jeremy Black and Donald M. MacRaild, 1997: 161; Donna Ogle et al, 2007: 25; รัชนิกร หงส์พนัส, 2549: 46 และอัจฉรา ประดิษฐ์, 2550: 19)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่ากระบวนการเรียนการสอนแดคิร (DACIR) ที่พัฒนาโดย ชัยรัตน์ โตศิลา (2555) จากการบูรณาการแนวคิดของวิธีการทางประวัติศาสตร์และวิธีการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบโดยเรียงลำดับการพิจารณาเป็น 1-2 และ 3 ของ Drake และ Brown (2003) มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ (Historical thinking skills) ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา เป็นกระบวนการที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ข้อเท็จจริงจากการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ประกอบด้วยขั้นตอนการสอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นอภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา (The discussion on the issue of the study: D) เป็นการอภิปรายเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ที่จะนำไปสู่การกำหนดคำถามสำคัญ การตั้งสมมติฐาน การกำหนดกรอบเนื้อหาเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์หลักฐานหลัก (The analysis of the essential primary evidence: A) เป็นการจัดเตรียมหลักฐานชั้นต้นทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญจำนวน 1 ชิ้น เพื่อให้ผู้เรียนอภิปรายในบริบทต่าง ๆ ขั้นที่

3 ขั้นเปรียบเทียบข้อมูล (The comparison of data: C) เป็นการเตรียมหลักฐานขั้นต้นหรือขั้นรองทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางประวัติศาสตร์ที่ศึกษาจำนวน 2 - 3 ขั้น เพื่อให้ผู้เรียนวิเคราะห์และตีความหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และเชื่อมโยงข้อค้นพบดังกล่าวเพื่อนำไปสู่การเปรียบเทียบกับข้อค้นพบที่ได้จากขั้นที่ 2 ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานประวัติศาสตร์ (Interaction with the historical evidence: I) ผู้เรียนค้นคว้าและเตรียมหลักฐานขั้นต้นหรือขั้นรองทางประวัติศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ในขั้นตอนที่ 2 โดยนำมาวิเคราะห์และตีความเพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงความสัมพันธ์ และขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอข้อค้นพบ (Report the finding: R) ผู้เรียนนำเสนอเรื่องราวที่ศึกษาเพื่อตอบสนองมาตรฐานอย่างมีเหตุผลมีความต่อเนื่องและมีการอ้างอิงข้อเท็จจริง โดยนำเสนอทั้งข้อมูลที่เป็นแนวคิดสนับสนุนและแนวคิดที่ขัดแย้งกับแนวคิดหลัก (ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555: 131-133) ขั้นตอนการสอนทั้ง 5 ขั้นดังกล่าวเป็นกระบวนการสอนที่สนับสนุนการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์อันส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า กระบวนการเรียนการสอนแดคิริ (DACIR)

ความสำคัญของทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ที่เป็นทักษะขั้นพื้นฐานอันจะทำให้ผู้เรียนค้นพบข้อเท็จจริงจากหลักฐานอย่างเป็นระบบ ฝึกฝนการรับรู้และสร้างภาพร่างของอดีตได้อย่างครบถ้วน และพยายามขจัดอคติที่แฝงอยู่ในหลักฐาน (ชัยรัตน์ โตศิลา, 2555: 2) ผู้วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นที่ควรจะต้องพัฒนาทักษะดังกล่าวให้กับผู้เรียนช่วงอายุระหว่าง 15 - 18 ปี ที่มีพฤติกรรมและความรู้สึกในทิศทางของการมีวิจารณญาณ คิดอย่างอิสระในปัญหาปัจจุบันเท่ากับปัญหาในอดีต และสามารถค้นหาพยานหลักฐาน สร้างข้อโต้แย้งที่มีเหตุผล แยกแยะและแปลความหมายเพื่อหาความจริงที่ซ่อนเร้นอยู่ในเรื่องราวได้ (ฮิล ชาร์ล ปีเตอร์, 2513: 105-107) ผู้วิจัยจึงได้มุ่งศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแดคิริที่ส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ที่เน้นกระบวนการสอนให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับแนวทางการดำรงชีวิตในคริสต์ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างรอบรู้ รอบคอบ และทันต่อโลกแห่งข้อมูลข่าวสาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแดคิริที่มีต่อทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4

การดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้นำกระบวนการเรียนการสอนแดคิริมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ซึ่งมีระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. **การพัฒนาเครื่องมือวิจัย** เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1) แผนหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแดคิริ และ 2) แบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยแบ่งได้เป็น 2 ระยะ กล่าวคือ

1.1 การออกแบบแผนหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

ระยะที่ 1 การออกแบบแผนหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยศึกษากระบวนการเรียนการสอนแต่ครั้งแล้วนำกระบวนการมาประยุกต์ใช้ในแผนหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากนั้นพัฒนากิจกรรมให้ส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ มีองค์ประกอบการวัด 5 ด้าน ได้แก่ (1) การระบุแนวคิดสำคัญของผู้สร้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (2) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (3) การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นทางประวัติศาสตร์ (4) การสรุปสาระสำคัญจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และ (5) การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล ซึ่งได้แผนหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้

ระยะที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพของแผนหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยประเมินประสิทธิภาพของแผนหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ประเมินประสิทธิภาพแผนหน่วยการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ จากนั้นปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แผนหน่วยการเรียนรู้มีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) เท่ากับ 0.88 0.83 และ 0.87 ตามลำดับ

ขั้นที่ 2 การนำแผนหน่วยการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศนครปฐม จำนวน 30 คน จากนั้นปรับแก้กระบวนการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น แผนหน่วยการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาจากขั้นตอนที่ 1 และ 2 ผู้วิจัยมีการปรับแก้ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจากบันทึกหลังการจัดการเรียนรู้ในประเด็นดังต่อไปนี้

1) แก้ไขจุดประสงค์การเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด การใช้คำบางศัพท์กิจกรรมการวัดให้มีความชัดเจน สามารถวัดได้ และตรวจสอบเนื้อหาสาระให้มีความเป็นปัจจุบัน

2) การนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาใช้ประกอบการเรียนการสอน ต้องมีหลักการเลือกให้สอดคล้องกับช่วงเวลานั้น ๆ และสามารถให้ข้อมูลที่ประโยชน์แก่ผู้เรียน

3) ข้อคำถามในใบงานควรมีความชัดเจนว่าต้องการคำตอบในลักษณะใดจากผู้เรียน และการนำเสนอเนื้อหา ควรเสนอให้เป็นลำดับของเหตุการณ์ คือ สาเหตุของเหตุการณ์ รายละเอียดของเหตุการณ์ และผลของเหตุการณ์

4) ในช่วงการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนต้องสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในกิจกรรม และมีความรับผิดชอบในการทำงาน

จากการดำเนินการออกแบบแผนหน่วยการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแต่ครั้งทีส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ แต่ละขั้นตอนการสอนมีการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อ่าน ตั้งคำถาม วิเคราะห์ วิพากษ์ เชื่อมโยงหลักฐาน ประเมินหลักฐาน ในประเด็นเกี่ยวกับสาระสำคัญ/แนวคิดหลักของหลักฐาน วัตถุประสงค์ของการสร้างหลักฐาน ประเภทของหลักฐาน ข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในหลักฐาน และประเด็นคำถาม/ข้อสงสัยที่มีต่อเนื้อหาในหลักฐานที่จะช่วยส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์

1.2 การสร้างแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์

ระยะที่ 1 การสร้างแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ขั้นที่ 2 ศึกษาและสังเคราะห์ความหมายและองค์ประกอบของทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์จากแนวคิดของนักวิชาการ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ 5 ด้าน ได้แก่ (1) การระบุแนวคิดสำคัญของผู้สร้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ (2) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ (3) การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นทางประวัติศาสตร์ (4) การสรุปสาระสำคัญจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และ (5) การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล จากนั้นสร้างแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ จำนวน 4 ฉบับ ๆ ละ 10 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามที่วัดครอบคลุมทุกองค์ประกอบของทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์

ขั้นที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและเสนอแนะเพิ่มเติม จากนั้นปรับปรุงแก้ไขแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ระยะที่ 2 การหาคุณภาพของแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ประเมินประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและการวัดและประเมินผล พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.58 0.61 0.67 และ 0.69 ผู้วิจัยปรับแก้แบบวัดตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความเหมาะสม โดยประเด็นข้อคำถามที่ได้ทำการปรับแก้มีดังนี้

1) ข้อคำถามต้องมีความชัดเจน ไม่กำกวม

2) หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่นำมาใช้ในแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ควรมีระยะเวลาของเหตุการณ์ที่ใกล้เคียงกัน เพื่อที่จะสามารถประเมินความน่าเชื่อถือได้ แต่ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ข้อคำถามดังกล่าวสามารถนำมาใช้ได้เพื่อที่จะให้ผู้เรียนให้เหตุผลในการประเมินความน่าเชื่อถือตามความเข้าใจ และการใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่มีความแตกต่างกันในช่วงเวลาของเหตุการณ์จะทำให้ผู้เรียนรับรู้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ในมุมมองที่หลากหลายและช่วยเติมเต็มเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ให้สมบูรณ์

3) ข้อคำถามควรถามในประเด็นที่สัมพันธ์กับหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่นำมาใช้ในแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์

ขั้นที่ 2 นำแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ไปทดสอบ (Try-out) กับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศนครปฐม จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.80 0.85 0.85 และ 0.86 ตามลำดับ

2. การทดลองจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เนื้อหาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ช่วงชั้นที่ 3 สาระที่ 4 รายวิชาประวัติศาสตร์ มาตรฐาน ส 4.1 ตัวชี้วัดที่ 1 มาตรฐาน ส 4.3 ตัวชี้วัดที่ 1 2 และ 3 จำนวน 3 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย เรื่อง ศาสนาในสมัยสุโขทัย จำนวน 4 คาบเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ประเด็นสำคัญทางประวัติศาสตร์สมัยอยุธยา เรื่อง พระในสมัยอยุธยา จำนวน 4 คาบเรียน และหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การปฏิรูปการปกครองบ้านเมืองสมัยรัชกาลที่ 5 จำนวน 4 คาบเรียน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบการวิจัย (Research Designs) เชิงทดลอง (Experimental Design) แบบแผนการวิจัยแบบวัดซ้ำ (Repeated Measured Design) ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงแบบแผนการวิจัยแบบวัดซ้ำ (Repeated Measured Design)

Pre-test	Experiment	Post-test	Experiment	Post-test	Experiment	Post-test
T ₁	X	T ₂	X	T ₃	X	T ₄

เมื่อ T₁ แทน การทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแต่ครี
X แทน การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแต่ครี
T₂ แทน การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแต่ครีครั้งที่ 1
T₃ แทน การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแต่ครีครั้งที่ 2
T₄ แทน การทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแต่ครีครั้งที่ 3

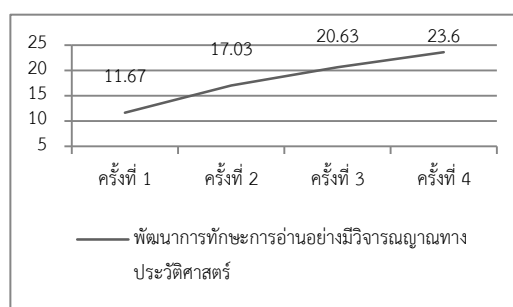
การเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 3 ระยะ และทดสอบด้วยแบบวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ 4 ครั้ง การทดสอบเป็นการทดสอบก่อนเรียน 1 ครั้ง และทดสอบหลังเรียนเมื่อเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้เพื่อเป็นการวัดพัฒนาการทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนระยะเวลาการทดลอง 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 คาบเรียน และคาบเรียนละ 50 นาที สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated Measures ANOVA)

ผลการวิจัย

ผลของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่ครีที่มีต่อทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 พิจารณาจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายพบว่า ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศนครปฐม จำนวน 30 คน ในการวัดครั้งที่ 4 ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 23.60, S.D. = 4.107) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์

จำนวน การวัด	N	$\bar{X}$	S.D.
ครั้งที่ 1	30	11.67	4.729
ครั้งที่ 2		17.03	5.203
ครั้งที่ 3		20.63	3.873
ครั้งที่ 4		23.60	4.107

ภาพที่ 1 แนวโน้มค่าเฉลี่ยพัฒนาการทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียน

ผลการวิเคราะห์การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแฉะคีร์ที่มีต่อทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures ANOVA)

ก่อนการวิเคราะห์ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated measures ANOVA) ผู้วิจัยตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยการทดสอบ Bartlett's test of sphericity พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมคลาดเคลื่อนมีค่าเป็นสัดส่วนกับเมทริกซ์เอกลักษณ์ และการทดสอบ Mauchly's test of sphericity พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานหลักที่ว่าเมทริกซ์ความแปรปรวนร่วมคลาดเคลื่อนของตัวแปรตามที่มีการปรับเปลี่ยนให้เป็นแบบอโทโนมัลมีค่าเป็นสัดส่วนกับเมทริกซ์เอกลักษณ์ แสดงว่า ผลการวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ทั้ง 4 ครั้ง มีความสัมพันธ์กันเหมาะสมที่จะใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำได้ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างผลการวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ทั้ง 4 ครั้ง พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($F = 50.940$, Sig. = .000) ผลการทดสอบลักษณะแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ทั้ง 4 ครั้ง พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น เท่ากับ 11.67 17.03 20.63 และ 23.60 ตามลำดับ ดังภาพที่ 1 และตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่

แหล่งความแปรปรวนภายในกลุ่ม	SS	Df	MS	F	Sig.	ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่
	2373.667	2.523	940.674	50.940	.000	ครั้งที่ 2 > ครั้งที่ 1*
	1351.333	73.178	18.466			ครั้งที่ 3 > ครั้งที่ 1*
มีนัยสำคัญ .05						ครั้งที่ 4 > ครั้งที่ 1
						ครั้งที่ 4 > ครั้งที่ 2*

หมายเหตุ: SS = Sum Square; df = degree of freedom; MS = Mean Square

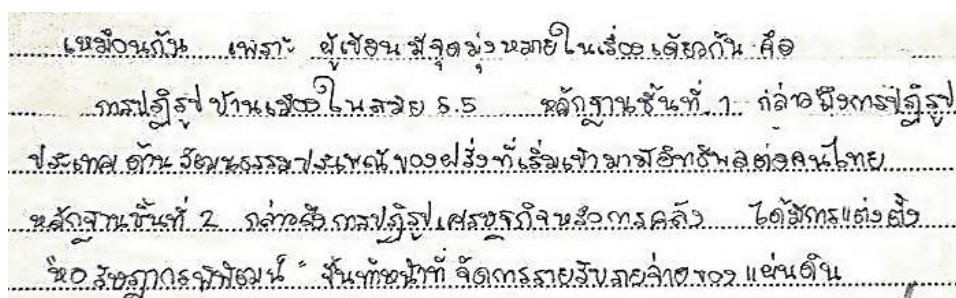
Bartlett's test of sphericity = .000, Approx. chi-square = 34.545, df = 9, p = .000

Mauchley's test of sphericity' W = .536, Approx. chi-square = 17.305, df = 5, p = .004

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ พบว่า ค่าเฉลี่ยการทดสอบครั้งที่ 2 มากกว่าครั้งที่ 1 ค่าเฉลี่ยการทดสอบครั้งที่ 3 มากกว่าครั้งที่ 1 ค่าเฉลี่ยการทดสอบครั้งที่ 4 มากกว่าครั้งที่ 1 และค่าเฉลี่ยการทดสอบครั้งที่ 4 มากกว่าครั้งที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถสะท้อนพัฒนาการตามองค์ประกอบของทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์จากแนวคำตอบดังภาพตัวอย่างต่อไปนี้

1) การระบุแนวคิดสำคัญของผู้สร้างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นการเขียนสาระสำคัญของหลักฐานที่ได้ดำเนินการศึกษาจำนวน 2 ชิ้นว่าเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร

2) การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เป็นการตรวจสอบว่าหลักฐานดังกล่าวเป็นหลักฐานประเภทใด มีแหล่งอ้างอิงหรือยกหลักฐานอื่น ๆ มาประกอบการเขียนให้เกิดความน่าเชื่อถือหรือไม่

สมัครยก เอกสารประวัติศาสตร์และบทความเชิงวิเคราะห์ประกอบกรเขียน ที่ไม่มีโครง
นำข้อเท็จจริง แต่มีข้อมูลที่ยังไม่ครบถ้วนหรือยังไม่หนัก เนื่องจากบทความ
ที่แต่งประกอบเขียน ก็ยังมีส่วนที่ยังเขียนเรียบเรียงไม่เรียบร้อย สรุปรวมการ
รวมศึกษาเนื้อหาจับใจไม่ได้เลยสักอัน ✓

3) การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นทางประวัติศาสตร์ เป็นการแยกแยะความชัดเจนของเนื้อหา
ว่าส่วนใดที่เป็นข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์และส่วนใดที่ผู้เขียนได้มีการใส่ข้อมูลอันจะโน้มน้าวให้เกิดความน่าสนใจ
และน่าเชื่อถือ

ข้อเท็จจริงก็คือการยอมรับว่า ร.๕ เสด็จจากงานได้ทรงนำไว้ตามธรรมเนียม
ต่างชาติมาปรับใช้ให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยเป็นการยอมรับสิ่งใหม่
เข้ามา โดยมีการกำหนดกฎเกณฑ์และการปฏิบัติตามจารีตประเพณี
ให้รัดกุม การปฏิวัติตามกฎเกณฑ์เคร่งครัด ทั้ง ๆ ที่นางสาวสุนทร
ต่อด้วยไทย จนบรรจบเห็นจนมากแต่ต้องทำเรื่องความเจริญก้าวหน้า

4) การสรุปสาระสำคัญจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ เป็นการกล่าวถึงประเด็นสำคัญของหลักฐาน
อีกครั้งว่าหลักฐานดังกล่าวต้องการสื่อถึงเรื่องใด

สโรทัยนึกตนเรื่องเรื่อง "ตัว" ซึ่งเป็นปัญหา
ของมนุษย์มนุษย์อันศักดิ์สิทธิ์ ที่เคยค้นคว้าถึงดีชั่ว
โดยผู้เขียนมีการยกตัวประกอบนี้ ในมาประกอบ
ตามเนื้อหา ซึ่งในทำนองนี้ มีการกล่าวถึงตัว ที่เป็น
สโรทัยในการทำความดีหรือความชั่วและสโรทัย

5) การประเมินหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมีเหตุผล เป็นการตัดสินความน่าเชื่อถือจากการ
นำเสนอเนื้อหาในหลักฐานของผู้เขียน

มีลักษณะที่เชื่อถือ เพราะ ในหลักฐานชิ้นที่ 1
เป็นการศึกษาหาหลักฐานและนำมาเขียนใหม่
ในหลักฐานที่เขียน และในหลักฐานชิ้นที่ 2 มีการ
ยกข้อมูลจากหลักฐานชิ้นนี้มาเขียนโดยสรุป
จึงทำให้เกิดความน่าเชื่อถืออย่างสูง

นอกจากนี้ ผู้เรียนได้มีโอกาสประมวลองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาประเด็นประวัติศาสตร์โดยอาศัยทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ผ่านขั้นตอนการสอนทั้ง 4 ขั้น แล้วนำเสนอข้อค้นพบที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ ในขั้นตอนการสอนที่ 5

อภิปรายผล

ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนการสอนแบบโครงงาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพิจารณาค่าเฉลี่ยจากการวัดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ จำนวน 4 ครั้ง ได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 11.67 17.03 20.63 และ 23.60 ตามลำดับ

ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแบบโครงงานหลังเรียนวิชาประวัติศาสตร์สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อันเนื่องมาจากแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ดังกล่าวมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านการใช้หลักฐานอย่างเป็นระบบ ฝึกฝนให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้อย่างมีเป้าหมาย โดยที่กระบวนการเรียนการสอนมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการอ่านหลักฐานทางประวัติศาสตร์อย่างมีวิจารณญาณ ฝึกการวิเคราะห์ วิพากษ์ ประเมิน และสรุปเรื่องราวทางประวัติศาสตร์จากหลักฐานเชิงประจักษ์อย่างมีเหตุผลตามหลักการพื้นฐานของกระบวนการเรียนการสอนที่ชัยรัตน์ โตศิลา (2555: 130 - 131) เสนอไว้ว่า การให้ผู้เรียนได้สืบค้น วิเคราะห์ ตีความ และสังเคราะห์ข้อมูล เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาความรู้ความเข้าใจขึ้นได้ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงข้อความรู้ได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผล จนนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางประวัติศาสตร์ได้ และกิจกรรมการเรียนรู้ได้สอดคล้องกับเทคนิคการสอนประวัติศาสตร์ของพรเพ็ญ อันตระกูล (2556: 330-340) ที่เสนอแนะว่าการสอนประวัติศาสตร์ที่ดีควรมุ่งฝึกฝนผู้เรียนในด้านการอ่านและการตรวจสอบหลักฐาน ทั้งนี้เพราะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาสติปัญญาจากหลักฐานที่อ่านอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนที่จะไม่ถูกลวงจากการนำเสนอข้อมูลที่บิดเบือน สอดคล้องกับความสำคัญของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่เอดมอร์ เนียมม้อย (2551: 9) นำเสนอไว้ว่า การอ่านมีความสำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญาให้รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาและรู้จักตัดสินประเมินค่าสารต่าง ๆ อย่างถูกต้องเที่ยงธรรม สามารถนำผลการอ่านไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมได้เป็นอย่างดี

ขั้นตอนการสอนของกระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีวิธีการได้มาซึ่งองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นระบบผ่านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ดังจะเห็นได้จากขั้นตอนการสอนทั้ง 5 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นอภิปรายเพื่อกำหนดประเด็นศึกษา ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์หลักฐานหลัก ขั้นที่ 3 ขั้นเปรียบเทียบข้อมูล ขั้นที่ 4 ขั้นปฏิสัมพันธ์กับหลักฐานประวัติศาสตร์ และขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอข้อค้นพบ ที่ผู้เรียนจะต้องอ่านหลักฐานอย่างเป็นกระบวนการทุกขั้นตอนการสอน โดยเฉพาะขั้นตอนที่ 1 - 4 ผู้เรียนต้องศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ผู้สอนจัดเตรียมให้รวมทั้งผู้เรียนจัดเตรียมมาด้วยตนเอง ที่มีกระบวนการกลุ่มดำเนินกิจกรรมการอ่านร่วมกับการวิเคราะห์และวิพากษ์หลักฐานทางประวัติศาสตร์นำไปสู่การสรุปประเด็นที่กำลังศึกษา กิจกรรมดังกล่าวได้มุ่งเน้นการอภิปรายเพื่อแสวงหาสาระสำคัญหรือแนวคิดหลักของหลักฐาน การระบุจุดประสงค์และ

ใจความสำคัญของผู้เขียนในการสร้างหลักฐาน การระบุประเภทของแหล่งข้อมูลที่ใช้อ้างอิงพร้อมให้เหตุผลในการพิจารณาความน่าเชื่อถือ ความเกี่ยวข้องของแหล่งข้อมูลกับประเด็นที่กำลังศึกษาและข้อจำกัดของแหล่งข้อมูล การแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พร้อมให้เหตุผลในการแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น การนำความคิดหลักหรือประเด็นที่สำคัญของหลักฐานมากล่าวย้ำให้เด่นชัด อันเกิดจากการพิจารณา กลั่นกรอง และจำแนกข้อมูลที่มีความหนักแน่น น่าเชื่อถือ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับประเด็นที่อ่านเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจสรุป การตัดสินใจถูกต้อง ความเที่ยงตรง และคุณค่าจากเรื่องราวที่ปรากฏในหลักฐานว่าเนื้อเรื่องมีความชัดเจน มีความน่าเชื่อถือ และมีคุณค่าหรือไม่ อย่างไร โดยพิจารณาไตร่ตรองจากเนื้อเรื่อง วิธีการนำเสนอ และการใช้ภาษาของผู้เขียนอย่างมีเหตุผล กิจกรรมข้างต้นเป็นกระบวนการที่ฝึกฝนให้กับผู้เรียนและมีส่วนส่งเสริมให้เกิดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ ซึ่งพิจารณาได้จากผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนทั้ง 4 ครั้ง โดยในแต่ละครั้งผู้เรียนจะมีพัฒนาการไปในทิศทางที่สูงขึ้นและเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนจากค่าเฉลี่ยการทดสอบครั้งที่ 2 และ 3 ที่มากกว่าครั้งที่ 1 และค่าเฉลี่ยการทดสอบครั้งที่ 4 ที่มากกว่าครั้งที่ 1 และ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ด้วยเหตุนี้ ผลการทดลองสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการเรียนการสอนแต่ครั้งส่งเสริมทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ และการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์เป็นทักษะขั้นพื้นฐานที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่ลีย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555: 21-22) และ Jeremy Black & Donald M. MacRaild (1997: 160) กล่าวอย่างสอดคล้องกันว่าการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ต้องอาศัยทักษะการอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญในการแสวงหาข้อมูล การอ่านดังกล่าวไม่ได้เป็นการอ่านข้อมูลตามตัวอักษรที่ปรากฏ แต่เป็นการอ่านที่ผู้เรียนสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากข้อคิดเห็น จับประเด็นสำคัญ และวิเคราะห์ข้อมูลได้ ซึ่งวิชาประวัติศาสตร์จำเป็นต้องอาศัยการอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญในการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนแต่ครั้งที่มีต่อทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนควรมีความรู้พื้นฐานทางประวัติศาสตร์มาพอสมควร ถึงจะสามารถแสดงความคิดเห็นหรือตั้งข้อสงสัยในเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ได้ แต่ทั้งนี้หากผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานน้อย ผู้สอนมีความจำเป็นต้องให้ข้อมูลหรือเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เพิ่มเติมแก่ผู้เรียน เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิมและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

2. จากผลการวิจัยพบว่า การนำข้อความจากศิลาจารึกพร้อมคำอ่านมาใช้ ผู้สอนควรให้คำแนะนำในการอ่าน การแปลความ และการเชื่อมโยงข้อมูลไปสู่ประเด็นทางประวัติศาสตร์ ในส่วนของการทำใบงานผู้สอนควรให้คำแนะนำผู้เรียนในเบื้องต้น เพื่อให้ผู้เรียนไม่หลงประเด็นในการตอบคำถาม เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีศักยภาพในการอ่าน การวิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินหลักฐานไม่เท่ากัน

3. จากผลการวิจัยพบว่า การนำหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาใช้ ผู้เรียนต้องอ่าน วิเคราะห์ วิพากษ์หลักฐานประวัติศาสตร์จำนวนหลายชิ้นภายในเวลา 50 นาที ถ้าผู้เรียนไม่มีความชำนาญในการอ่านอาจทำได้ไม่ทันเวลา ดังนั้น ผู้สอนอาจให้ผู้เรียนศึกษาจนกว่าจะอ่านจบ และคอยติดตามผลการทำงานของผู้เรียนเป็นระยะ แล้วนำผลงานของผู้เรียนมาสรุปอีกครั้งในคาบเรียนถัดไป

4. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้สอนต้องกระตุ้นเสริมแรงให้ผู้เรียนมีความเพียรพยายามในการสืบค้นข้อมูล ควรให้คำแนะนำวิธีการสืบค้นข้อมูล และแหล่งข้อมูล que ผู้เรียนจะสามารถค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมได้

5. จากผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนบางกลุ่มอาจมีการนำเสนอข้อมูลโดยปราศจากหลักฐานอ้างอิง การเข้าใจเนื้อหาคลาดเคลื่อนอันเนื่องมาจากข้อมูลไม่เพียงพอหรือมีคำศัพท์เฉพาะที่ไม่นัยแฝงอยู่ ดังนั้น ผู้สอนต้องคอยให้คำแนะนำ หรือตรวจสอบผลงานของผู้เรียนก่อนนำเสนอ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษา และเนื่องจากในชีวิตประจำวันผู้เรียนมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารหลากหลายช่องทาง ดังนั้น อาจนำกระบวนการเรียนการสอนแต่ครั้งไปใช้พัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณกับสาระหน้าที่พลเมืองในประเด็นการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในชีวิตประจำวันของผู้เรียนได้

2. ควรพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณทางประวัติศาสตร์กับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนประวัติศาสตร์โดยใช้หลักฐานพิจารณาบริบทและตัดสินเหตุการณ์อย่างมีเหตุผล

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- ชัยรัตน์ โตศิลา. (2555). การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แถมสุข นุ่มนนท์. (2518). ประวัติศาสตร์. ใน ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และสุชาติ สวัสดิ์ศรี (บรรณาธิการ), **ปรัชญาประวัติศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: พิมพ์.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ อาคม พัฒิยะ. (2525). **หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจเทรดดิ้ง.
- บันลือ พุกกะวัน. (2545). **แนวทางการพัฒนาการอ่านเร็ว คิดเป็น**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พรเพ็ญ อันตระกูล. (2529). **การศึกษาประวัติศาสตร์ไทย เอกสารการสอนชุดวิชา สังคมศึกษา 5 (ประวัติศาสตร์ไทยสำหรับครู) หน่วยที่ 1**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรเพ็ญ อันตระกูล. (2556). เทคนิคการสอนและการใช้วัตกรรมการสอนวิชาประวัติศาสตร์. ใน ฉัตรทิพย์ นาถสุภา และฉลอง สุนทรวานิชย์ (บรรณาธิการ), **ประวัติศาสตร์ ศาสนา วัฒนธรรม และการศึกษารวมบทความไทยศึกษา เพื่อระลึกถึงศาสตราจารย์ อิมิอ โยเนะโอะ**. กรุงเทพฯ: สุทธาการพิมพ์.

- พัชโรบล จริยจิตินันท์. (2547). **การใช้กลวิธีการอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมการอ่านและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนิสิตระดับปริญญาตรี**. เชียงใหม่: คณะศึกษาศาสตร์.
- รัชนิกร หงส์พนัส. (2549). **กิจกรรมแบบสรรค์สร้างความรู้กับสาระประวัติศาสตร์**. ใน วลัย พานิช (บรรณาธิการ), **ประมวลบทความกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). **ครูสังคมศึกษากับการพัฒนาทักษะแก่นักเรียน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วินัย พงศ์ศรีเพียร. (2543). **คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ไทย: จะเรียนจะสอนกันอย่างไร**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- วิบูล สันธุมลย์. (2554). **การรับรู้ประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ไทย-ลาว: ผ่านแบบเรียนประวัติศาสตร์ไทยและลาวชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 (ค.ศ.1975-2009)**. นครปฐม: ปรินญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ศึกษา ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิพัชร จำปา. (2559). “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์.” *Veridian E-Journal* 9, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม): 1158 – 1171.
- อัจฉรา ประดิษฐ์. (2550). **ชวนเด็กไทยให้เป็นนักอ่าน (1)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานอุทยานการเรียนรู้.
- เอมอร เนียมน้อย. (2551). **พัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยวิธี SQ3R**. กรุงเทพฯ: สุริยวิสาสน์.
- ฮิล, ชาร์ล ปีเตอร์. (2513). **คำแนะนำเรื่องการสอนประวัติศาสตร์**. แปลโดย สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ. พระนคร: สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ.

ภาษาต่างประเทศ

- Drake, F and Brown, S. (2003). **A Systematic Approach To Improve Students' Historical Thinking**. *The History Teacher*. 36 (4): 465-489.
- Donna Ogle, Ron Klemm and Bill McBride. (2007). **Building Literacy in Social Studies: Strategies for Improving Comprehension and critical thinking**. Alexandria, Virginia USA.
- Jeremy Black and Donald M. MacRaild. (1997). **Studying History**. New York: Macmillan.